

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ ЯК ФАКТОР КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Уманський національний університет садівництва

Анотація. У статті досліджено, що інновації є найбільш перспективним підходом в конкурентній боротьбі. Встановлено, що система державного управління та регулювання інноваційного процесу в державі є недосконалою. Виявлено негативний фактор процесу впровадження інновацій. Досліджено стратегічні напрями інноваційної діяльності та утримання конкурентних позицій на ринку.

Ключові слова: інноваційна діяльність, конкурентоспроможність, ринок інновацій, інтелектуальний ресурс.

INNOVATIVE ACTIVITY IN UKRAINE AS A FACTOR OF COMPETITIVENESS

Abstract: The article investigates that innovation is the most promising approach in competition. It is established that the system of public administration and regulation of the innovation process in the state is imperfect. The negative factor of the innovation implementation process is revealed. The strategic directions of innovative activity and maintenance of competitive positions in the market are investigated.

Keywords: innovation activity, competitiveness, innovation market, intellectual resource.

Інновації дозволяють країнам, які володіють інноваційними конкурентними перевагами, займати гідне місце в світовому співтоваристві. В Україні, використання інновацій як чинника підвищення рівня конкурентоспроможності відбувається дуже повільними темпами. А тому, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки на інноваційних засадах, є основним стратегічним завданням.

Значний внесок у дослідження ролі інновацій в підвищенні конкурентоспроможності національної економіки зробили такі учені як: О. Виноградова, О. Кузьмін, А. Садекова.

Інноваційна діяльність, економічне зростання та конкурентоспроможність тісно пов'язані між собою. Інновації є найбільш перспективним підходом в конкурентній боротьбі, реалізація якого дозволяє брати участь у формуванні світової економічної системи завдяки досягненню інноваційної конкурентоспроможності на національному рівні. Саме інновації є джерелом економічного зростання та рушійною силою якісних перетворень, передумовою забезпечення та підвищення конкурентоспроможності на всіх рівнях господарювання. Позитивний вплив інновацій на рівень конкурентоспроможності економіки країни проявляється у зростанні продуктивності праці, оновленні економіки, зростанні питомої ваги високотехнологічних, наукоємних галузей в структурі виробництва та експорту, підвищенні якості продукції, розширенні ринків збуту [1].

В Україні система державного управління та регулювання інноваційного процесу є недосконалою, через розпорошеність функцій управління по різних суб'єктах влади, відсутність єдиного державного центру управління та координації зусиль. Органи, на які покладаються завдання з забезпечення реалізації державної інноваційної політики це: Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України; Державне агентство з питань науки, інновацій та інформації України; Міністерство освіти і науки України; Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. В цілому органи державного управління, задіяні у реалізації державної інноваційної політики, представлені різними відомствами, компетенція між якими не розподілена, чітко не розмежована, а інколи навіть дублюється.

Негативним фактором у процесі впровадження інновацій виступає відсутність інформації як з боку розробників, так і потенцій інвесторів. Ринок інновацій передбачає попит, що визначається підприємствами, здатними впровадити перспективні технології у виробництво та інвестувати у проекти, які мають високий ступінь ризику, та пропозицію на науково-технічні розробки, яку формують науково-дослідні інститути та окремі союзи винахідників, що займаються розробкою нових технологій. Обов'язковою умовою ефективного функціонування такого ринку є вільний доступ до інформації як з боку покупців, так і продавців, та високий рівень захисту інтелектуальної

власності. За умов, що права власності не є достатньо захищеними, неефективними будуть будь-які стимули до приватних інвестицій. Тому умовою ефективного запровадження науково-технологічних розробок є наявність ефективних законів та механізмів щодо захисту інновацій. Найбільш простим і розповсюдженим є застосування сертифікації та використання патентного захисту [2].

Наслідками такої ситуації є відсутність позитивних зрушень на шляху досягнення поставлених державою завдань, неможливість встановлення відповідальних осіб, «розбазарювання» та нецільове використання державних коштів. За таких умов неможливо розраховувати на формування дійсно єдиної за сутністю державної інноваційної політики [3].

Напрями інноваційної діяльності в Україні науково, економічно і соціально обґрунтовані та законодавчо визначені, спрямовані на забезпечення потреб суспільства у високотехнологічній конкурентоспроможній, екологічно чистій продукції, та збільшення експортного потенціалу держави. Особливим напрямом є гармонійний розвиток людського потенціалу, економіки і природного середовища держави. [4]

До стратегічних напрямів інноваційної діяльності в Україні можна віднести: розвиток інноваційної культури суспільства, ресурсозберігаючі технології; високотехнологічне оновлення всіх галузей виробництва; нанотехнології, мікроелектроніка, інформаційні технології; вдосконалення хімічних технологій, біотехнологій; високотехнологічний розвиток сільського господарства і переробної промисловості; транспортні системи, будівництво і реконструкція [2].

Досягнення конкурентних інноваційних переваг пов'язане з переходом на інноваційний шлях, з метою здобуття нового рівня соціально-економічного розвитку. Місце України в міжнародному співтоваристві окреслюється станом освіти, розмірами застосовування наукових та технічних досягнень, ефективністю інтеграції факторів виробництва, капіталу, інформаційних та інтелектуальних ресурсів. Формування якісно нових джерел економічного розвитку дозволяє протистояти натиску глобальної конкуренції, відповідати на вимоги світового господарства та створювати конкурентні переваги. Щоб бути конкурентоспроможним на ринках в довгостроковій перспективі, потрібно володіти унікальними конкурентними перевагами, основою яких є інтелектуалізація факторів суспільного виробництва.

Утримання конкурентних позицій на ринку, за умов жорсткої конкуренції, стає можливим шляхом безперервних удосконалень існуючих інновацій та виведення на ринок нових модифікацій, що вимагає постійної уваги до внутрішніх інноваційних процесів та відповідних ринкових тенденцій. Значний потенціал конкурентоспроможності підприємство може забезпечити шляхом формування певного набору унікальних конкурентних переваг у поєднанні з оптимальною стратегією їх розвитку, що забезпечить господарюючому суб'єкту стійку конкурентоспроможність на ринку та можливості для економічного зростання в довгостроковій перспективі.

Важливим напрямком формування конкурентних переваг стає розробка підприємством ефективної стратегії розвитку, яка ґрунтуватиметься на результатах інтелектуальної діяльності і виявлятиметься в продукуванні унікальних видів продукції та впровадженні у виробничий процес унікальних видів техніки та технологій, базуватиметься на унікальному позиціонуванні підприємства та орієнтації на унікальні види діяльності тощо [5].

Таким чином в умовах посилення глобалізаційних та інтеграційних процесів, перед ними постають завдання підвищення конкурентоспроможності на вітчизняних і міжнародних ринках, нарощування їх конкурентоспроможного потенціалу. За умов пріоритетності інноваційної моделі розвитку економічного простору базовими чинниками формування стійких конкурентних переваг на довгострокову перспективу є інновації та нові знання, які є джерелом якісних перетворень і забезпечують основу стійкого економічного зростання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Причепя І.В. Інноваційні пріоритети формування стратегічних конкурентних переваг підприємства / І.В. Причепя // *Ефективна економіка*. 2014. № 3. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=3&z=7984> (дата звернення: 15.02.2021)
2. Здір В.А. Інноваційна модель розвитку української економіки: вплив інноваційних та науково-технічних пріоритетів / В. А. Здір // *Ефективна економіка*. 2012. № 9 – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=9&z=8491> (дата звернення: 13.02.2021)

3. Чіков І.А. Фактори підвищення конкурентоспроможності підприємств АПК на основі інноваційних перетворень / І.А. Чіков // *Економіка та управління підприємствами*. Том 29 (68). 2018. № 5. С. 113-117.

4. Соболева Г.Г. Інноваційні технології як чинник підвищення конкурентоспроможності підприємства / Г.Г. Соболева // *Економічні науки*. 2018. № 2. С. 424-427.

5. Цюцюпа С. В. (2019). Вплив конкуренції на інноваційну діяльність підприємства / С.В. Цюцюпа // *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2019. № 1 (53). С. 221–229.

Коваленко Григорій Олександрович, кандидат сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри менеджменту, Уманський національний університет, Умань, email: kgrigoriy.ukr@gmail.com

Kovalenko Hryhorii O. - candidate of Agricultural Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management, Uman National University, Uman, email: kgrigoriy.ukr@gmail.com